

“Quan un partit perd més de la meitat dels diputats, hi ha coses que s’han de corregir.” Aquesta va ser la sentència del president d’ERC, Joan Puigcercós, l’endemà de les darreres eleccions al Parlament de Catalunya. Els resultats ho deixaven entendre: pèrdua de 10 escons i 200.000 vots, que desplaçaven els republicans al cinquè lloc entre les forces parlamentàries.

En vista dels resultats, Puigcercós va tocar l’arravatada. Així el candidat d’Esquerra va avançar el congrés de la formació, va dimitir els càrrecs orgànics i va encomanar al seu secretari general, Joan Ridaó, la direcció d’un canvi d’estratègia de la formació –una expressió que ha fet fortuna en tot el procés congressual obert dels republicans. Sense temps de prendre alè, les eleccions municipals del 22 de maig passat van reblar el clau de la desconfiança de l’electorat envers ERC. De fet, a les ciutats de més de 100.000 habitants Esquerra es va quedar només amb un regidor, Jordi Portabella a Barcelona.

Reconeguda com a equivocada l’estratègia dels darrers anys, un eix social amb governs compartits amb el PSC i ICV, ERC busca un nou rumb polític a partir de l’1 d’octubre, data del conclave republicà. La dicotomia pot ser simple, però eficaç a l’hora de marcar la creu al mapa: o pal de paller de l’independentisme o bé prioritzar la lluita social de la formació.

El camí del tripartit. Després del lideratge d’Àngel Colom i l’escissió dels seus afins al Partit per la Independència, ERC va combinar l’ascens de Josep-Lluís Carod-Rovira com a líder de la formació amb un viratge més agosarat cap a l’esquerra. Tot deixant l’independentisme a recer de la línia programàtica del partit, la nova orientació estratègica operativa s’articulava al voltant del concepte *esquerra nacional*, més dirigit a guanyar l’espai sociològic i polític del PSC que no pas a competir amb l’espai sobiranista.

La traducció pràctica d’aquesta nova concepció s’esdevé per primera vegada a l’Ajuntament de Barcelona l’any 1999. Jordi Portabella, el cap de files d’ERC a la capital catalana, pacta el primer govern tripartit a la ciutat amb

El congrés d’Esquerra beneirà a final de mes una nova direcció liderada per Oriol Junqueras. Després de la davallada electoral, ERC ha de decidir com encaixa els seus objectius nacionals i d’esquerres. Els primers símptomes de canvi apareixen en el debat sobre el cap de llista al Congrés dels Diputats, lloc que pretenen Joan Ridaó –que ara l’ocupa– i Alfred Bosch –el candidat de Junqueras. El 4 de setembre el consell nacional decidirà si hi ha primàries.

Els líders d’Esquerra, Joan Puigcercós (dreta) i

Esquerra busca estratègia

PSC i ICV. La fórmula es perfecciona a les eleccions espanyoles del 2000, quan ERC, PSC i ICV articulen la candidatura conjunta al Senat espanyol amb el nom d’Entesa Catalana de Progrés.

Aquestes dues experiències preparaven el marc conceptual i ideològic d’allò que s’esdevingué tres anys més

tard. Les eleccions al Parlament de Catalunya de l’any 2003 van obrir les portes al primer govern d’esquerres i catalanista amb la presidència del socialista Pasqual Maragall i amb Josep-Lluís Carod-Rovira. El pacte del Tinell, rubricat amb pompositat per Maragall, Carod-Rovira i pel cap de files ecosocialista, Joan Saura, trencava

Joan Ridaó (esquerra) aplaudeixen l'independent Oriol Junqueras (ara candidat a president d'ERC) la nit de les eleccions europees del 2009.

amb 23 anys de govern de CiU al Palau de la Generalitat i encetava una nova etapa de la política catalana, coneguda com a *tripartit*, amb un govern a mans del PSC, ERC i ICV.

El terrabastall causat per una reunió a Perpinyà entre ETA i Carod-Rovira, amb la dimissió subsegüent del vice-president, va ser el primer indici de mal averany per a ERC en l'experiment del tripartit. El desgast del debat estatutari –i els giravolts dels republicans a l'entorn de l'Estatut–, les contradiccions entre els integrants del govern i les convulsions internes dels independentistes, van acabar amb l'expulsió d'ERC del govern i l'avançament de les eleccions per al dia de Tots Sants del 2006.

Les eleccions van ser una segona oportunitat per a ERC que, amb 21 diputats, tornava a tenir les claus del Palau de la Generalitat. Finalment, va pactar un segon tripartit, però aquesta vegada sense tant màrqueting mediàtic i amb un acord batejat amb el nom de *govern d'entesa*.

Aquest segon acord va motivar discrepàncies dins el partit, que s'afegien a la lluita soterrada entre el president d'ERC, Josep-Lluís Carod-Rovira, i el secretari general, Joan Puigcercós. El moviment de plaques intern va disparar el sismògraf dels militants fins al punt que al congrés de la formació, l'any 2008, es van presentar quatre candidatures a dirigir el partit: Joan Puigcercós i Joan Ridaó (Gent

d'Esquerra); Ernest Benach i Rafel Niubó (ERC Futur); Joan Carretero i Rut Carandell (Reagrupament); i Uriel Bertran i Jaume Renyer (Esquerra Independentista).

Quatre candidatures amb vida pròpia. Joan Puigcercós i Joan Ridaó defensaven l'estratègia d'acords amb els partits d'esquerra a fi i efecte de créixer en l'espai electoral del PSC. Ernest Benach i Rafael Niubó, inspirats en Carod-Rovira, tenien com a eix vertebrador un referèndum sobiranista el 2014 i la conversió de la formació en "un partit de govern i no d'oposició". Per una altra banda, el moviment Reagrupament, encapçalat per l'ex-conseller Joan Carretero –expulsat del primer

Cronologia

■ 1996

Àngel Colom se'n va i funda el Pl. Carod-Rovira, secretari general d'ERC.

■ Maig del 1999

Primer pacte ERC-PSC-ICV a l'Ajuntament de Barcelona.

■ Març del 2000

Entesa Catalana de Progrés entre ERC, PSC i ICV per al Senat.

■ Novembre del 2003

Pacte del Tinell (pacte *tripartit* a la Generalitat) entre ERC, PSC i ICV.

■ Gener del 2004

Carod dimiteix com a conseller primer per l'afer de Perpinyà.

■ Març del 2004

Carod, candidat d'ERC al Congrés espanyol: la formació obté vuit diputats.

■ Juny del 2004

Carod, president d'ERC.

■ Maig del 2006

ERC se'n va del govern de la Generalitat.

■ Juny del 2006

Referèndum per l'Estatut.

■ Novembre del 2006

Formació del segon tripartit.

Carod-Rovira, Montilla i Saura en la presentació del segon tripartit.

■ Maig del 2007

ERC no refà el tripartit a l'Ajuntament de Barcelona.

■ Març del 2008

Eleccions espanyoles: ERC perd cinc escons.

■ Juny del 2008

Congrés d'ERC: Joan Puigcercós, president del partit.

Uriel Bertran i Jaume Renyer van fer tàndem al congrés d'ERC. Bertran és ara a Solidaritat.

tripartit per haver titllat el president espanyol, José Luis Rodríguez Zapatero, “d'espanyolista i demagog” – brandava una opció bàsicament independentista i deixava en un segon pla l'eix social del partit. I, en darrer lloc, Uriel Bertran i Jaume Renyer, del corrent Esquerra Independentista, posaven en primer terme la lluita per l'alliberament nacional amb una pàtina d'independentisme pragmàtic i sociològicament situat a l'esquerra.

La batalla pel control del partit entre els quatre corrents va acabar amb la victòria del tàndem format per Puigcercós i Ridao, amb un 37% dels vots de la militància, i la configuració d'una executiva monocolor fidel al pinyol de la direcció. Aquesta decisió de Puigcercós i l'aplicació sense manies de mà de ferro a les discrepàncies internes van ser el reactiu que va acabar de trencar les febles línies de connexió entre les diverses famílies.

El distanciament entre Carod-Rovira i Puigcercós es va fer més palès i indisimulat, sobretot en l'episodi de l'acord de finançament que els republicans van signar el juliol del 2009. Paral·lelament, es va portar a terme un procés de depuració interna per part de la direcció, que va acabar amb l'obertura d'un expedient a Joan Carretero que, finalment, va abandonar el partit per a fundar Reagrupament, una formació netament independentista. La mateixa singladura d'Uriel Bertran, que va desertar de les files d'ERC per a constituir Solidaritat Catalana per la Independència, un moviment encapçalat per Joan Laporta i Alfons López Tena, que a hores d'ara compta amb tres diputats al Parlament.

La davallada electoral. Tot i que la primera mostra del desencís electoral a les files d'ERC es podria datar a les eleccions espanyoles del 2008 –ERC va passar-hi de vuit diputats al Congrés a tres–, n'hi ha que la situen

a les municipals del 2007. De fet, Jordi Portabella, l'etern regidor republicà a Barcelona, es va desentendre del tripartit municipal amb la consigna que “ERC no podia esdevenir la marca blanca del PSC”.

Sigui quin sigui el punt matemàtic d'inici de la patacada electoral d'ERC, els resultats de les eleccions al Parlament del proppassat 28 de novembre del 2010, van posar el punt final al camí emprès el 1999. L'entrada d'un altre partit independentista al Parlament, el creixent sobiranisme de CiU i la davallada electoral van encendre la metxa d'un procés de renovació, però, això sí, amb la intenció de ser dirigit des dels despatxos de Calàbria, seu nacional dels republicans. Els magres resultats dels comicis municipals del 22 de maig passat van accelerar el procés. En plena voràgine, prou complexa, Josep-Lluís Carod-Rovira va estripar el carnet del partit. L'home que havia tret de l'ostracisme parlamentari ERC i l'havia convertit en força de govern, es donava de baixa d'un partit que ja “no era el seu”. I l'avançament electoral de les espanyoles tornava a complicar la vida dels republicans en plena fase de canvi a les estructures del partit.

Oriol Junqueras, una etapa incipient. El principi bàsic de qualsevol procés de renovació és un canvi de cares en la direcció del partit que s'identifiqui amb el canvi d'estratègia. ERC va activar la recerca d'un nom que no fos *tacat* per la marca tripartit, no aixequés gaires suspicàcies entre una militància castigada pel procés de desmembrament intern, a qui els resultats electorals l'haguessin avalat i fos capaç de renovar un discurs basat en l'eix nacional i guardant a la carpeta de pendents el discurs social que ha tenyit el fil conductor del partit els darrers anys. Una descripció que va obligar

■ Abril del 2009

Expulsió de Joan Carretero, líder del corrent RCat.

■ Juliol del 2010

Uriel Bertran, líder d'Esquerra Independentista, abandona ERC.

■ Novembre del 2010

Eleccions al Parlament: ERC perd 200.000 vots i deu diputats.

■ Juliol del 2011

Oriol Junqueras, únic candidat a presidir ERC.

■ Agost del 2011

Joan Ridao i Alfred Bosch es disputen encapçalat la candidatura d'ERC a Madrid.

■ Octubre del 2011

Congrés d'ERC.

El primer tripartit, del 2003, presidit per Pasqual Maragall. Josep Lluís Carod-Rovira i Joan Carretero (primer per l'esquerra) ja no són al partit.

Jordi Portabella, que no havia amagat la intenció d'entrar en la brega per tal de dirigir el partit, a descartar-se del procés, no pas sense poder influir en el procés de recanvi als despatxos de Calàbria.

Finalment, la tria va ser fàcil; de fet, apuntada per l'actual direcció sortint del partit. L'ungit va ser Oriol Junqueras, eurodiputat i ja alcalde de Sant Vicenç dels Horts, gràcies a un pacte entre ERC, CiU i ICV per a fer fora del consistori el PSC. Les circumstàncies, sempre importants en política, l'acompanyaven. A partir d'aquí va començar un procés que el cercle més íntim de Junqueras va anomenar "refundació tranquil·la". La intenció era evitar la imatge de divisió i drenatge que havia ofert la formació d'ençà del 2008. Per sortir-se'n, Junqueras va filar prim i va ordinar una candidatura amb la pràctica totalitat de les famílies que cohabitaven al partit, llevat d'un sector potser poc nombrós però influent, encapçalat pel secretari general sortint, Joan Ridaó, que no ha vist amb bons ulls les intencions de Junqueras. Com a exemple, Joan Tardà, número dos de la formació al Congrés espanyol, va declinar l'oferta d'entrar a la nova executiva dissenyada per Junqueras.

La candidatura de Junqueras té com a candidata a secretària general del partit Marta Rovira, persona de màxima confiança de l'eurodiputat des que van compartir llista electoral a les darreres eleccions europees. Junqueras també incorpora l'actual portaveu parlamentària d'ERC, Anna Simó, com a número quatre del partit; l'home fort, i de ferro, de les terres de l'Ebre, Lluís Salvadó, com a mena d'adjunt a la secretaria general; i Oriol Amorós, el segon de la potent federació de Barcelona, com a número cinc del partit i amb el comandament de la imatge i comunicació de la formació. Reunions, trobades i negociacions van donar cos a una candidatura unitària amb l'única oposició de l'ex-senador Carles Bonet que va articular sense èxit una candidatura alternativa.

Bonet va decidir de concórrer a la recollida d'avalis perquè "algú s'havia de presentar". Amb el nom Unitat Republicana, Bonet insistia a defensar la base ideològica d'esquerres més que no l'aspecte sobiranista de la formació. Així mateix, recriminava que un militant amb només sis mesos de cotització al partit pogués arribar a la màxima sindicatura d'ERC. Bonet no va superar el llistó dels avals i Junqueras, amb

més de mil signatures registrades, es va convertir en virtual president d'ERC, sempre que la jornada electoral del 17 de setembre no sentenciï el contrari.

El cicle Junqueras, avançat. Però l'avançament de les eleccions espanyoles ha canviat radicalment el microcosmos format amb la indulgència de la direcció sortint i el suport majoritari de la militància amb què Junqueras s'havia bellugat fins ara. L'obligació d'escollir un candidat a encapçalcar la llista republicana a Madrid ha obert la capsula de Pandora de la divisió, tant de persones com d'estratègies. Per una banda, la nova *nomenklatura* del partit no comptava que el seu cicle electoral s'activés tan aviat –només un mes i mig després de ser nomenats pel conclave del partit–; i, per una altra banda, Junqueras ha topat seriosament amb la direcció sortint quan ha volgut imposar el seu candidat, un perfil independent més pensat per a forjar un front comú del catalanisme a Madrid que no pas per a bastir un front d'esquerres. De fet, Junqueras va haver de desmarcar-se de la proposta del politòleg Ferran Requejo com a cap de llista dels republicans a Madrid, arran de les

El president d'Esquerra, Josep-Lluís Carod-Rovira, rebia el suport de Joan Puigcercós i Jordi Carbonell després d'anunciar la dimissió.

pressions que va rebre de la direcció dimitida. La guàrdia pretoriana de l'actual executiva va mirar de convèncer Junqueras que fes confiança a Joan Ridaó, actual secretari general i portaveu a Madrid d'ERC, per a mantenir-lo al capdavant de la llista de les espanyoles. Fins i tot membres del cercle més pròxim a Puigcercós, com ara Xavier Vendrell, van recollir signatures en avals no reconeguts pel comitè electoral del partit en favor de Joan Ridaó. Un fet que, més enllà de l'anècdota, va obligar la candidatura de Junqueras-Rovira a demanar a la militància que no signés cap aval fins que no es formalitzés l'obertura del termini de recollides de signatures.

L'operació de salvament de Ridaó no ha agradat gens a Junqueras, que ha vist que la seva autoritat com a virtual president del partit es podia convertir també en autoritat virtual. De manera que, després d'oferir a l'actual líder dels republicans a Madrid el número dos de la llista a les espanyoles, s'ha decantat per Alfred Bosch, portaveu de Barcelona Decideix, com el candidat

que encarna millor la renovació en la primera prova de foc, sobrevinguda, de l'era Junqueras.

Més enllà dels noms, estratègia.

La lluita entre Ridaó i Bosch és la síntesi del xoc de legitimitats ideològiques d'un partit amb vuitanta anys d'història que ara ha de decidir què vol ser quan serà gran. L'opció d'Oriol Junqueras, i que referenda Alfred Bosch, és articular una estratègia de defensa dels interessos nacionals i recordar del dret i del revés que els problemes socials i econòmics que té Catalunya no s'acabaran fins que Catalunya no esdevingui un estat. De fet, és simptomàtic que Junqueras hagi volgut recuperar les sigles d'ERC que dormien el son del just, mentre la marca Esquerra vivia dies de vi i roses. I cal tenir present l'afabilitat que ha mostrat per a poder vertebrar el suport de més formacions independentistes, com ara Reagrupament o Solidaritat Catalana per la Independència, a més de l'obertura del partit a la societat civil, el món universitari i empresarial i l'entorn social. Joan Ridaó, en canvi, ha estat identificat

com a home massa procliu a cercar el pacte amb socialistes i ecosocialistes i deixant la independència de Catalunya com un objectiu més programàtic que no pas operatiu. És a dir, Ridaó roman emmarcat en l'escenari d'ERC com a pal de paller de l'esquerra nacional, i Junqueras-Bosch serien l'espill de l'eix nacional, de l'ERC pal de paller de l'independentisme. Davant aquest tauleter, la combinació de renovació –Bosch– i experiència –Ridaó– seria difícil que assolís l'equilibri necessari i estable per tal que ERC recuperés la confiança dels electors.

Les posicions, ara com ara, són força enfrontades. Per als uns, Junqueras “està amb nosaltres però no és un dels nostres”. Per als altres, Ridaó “és la cara més identificable amb el tripartit després de la marxa de Carod”. Dues estratègies que topen i que només la militància podrà decidir quina guanya. I, en darrera instància, els votants. De moment, tothom parla baix, amb cert recel i amb el neguit que potser alguna cosa nova es belluga.

Quico Sallés